1900. Acht en veertigste Jaargang. (Vierde Kwartaal.) No. 40.

DE BAZUIN.

Stemmen uit „De Gereformeerde Kerken in Nederland."

(Ten voordeele van de Theologische School te Kampen.)

Joël II : 1a, Blaast de bazuin!

Vrijdag 5 October 1900.

Hagg. I : 4, Is het voor ulieden wel de tijd, dat gij woont in uwe gewelfde huizen, en zal dit huis woest zijn?

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post *f* 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika *f* 1.75. Voor Z.-Afrika *f* 1.75. Abonnementen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóóruit worden betaald. Afzonderlijke Nrs 12½ ct. Advertentiën van 1—10 regels *f* 1; elke regel meer 10 cts. Boekh.-advertentiën 3 2 maal.

UITGEVER:
G. PH. ZALSMAN,
KAMPEN.

Advertentiën en Bestellingen vrachtvrij te adresseeren aan den Uitgever G. Ph. Zalsman te Kampen. — Kerkelijke Berichten en Stukken der Medewerkers aan den Redacteur, dHr. C. Mulder te Kampen. — Binnenlandsche Ruilbladen, Intezenden Stukken en Werken ter recensie aan den Hoofdredacteur, Dr. H. Bavinck te Kampen. —

Officiëele Kerkelijke Berichten enz.

THEOLOGISCHE SCHOOL.

Het College van Hoogleeraren der Theol. School brengt ter kennis van de Kerken, dat het, na onderzoek, tot Candidaat in de Theologie heeft bevorderd den Student

H. N. Boukema, wiens adres is te *Appelscha*.

Namens het College vd.,
Dr. H. Bavinck, *Secr.*

Kampen, 2 Oct. 1900.

PLAATSELIJKE KERKEN.

OOSTEREND, 23 Sept. 1900. Hedenmiddag mochten wij vernemen uit den mond van onzen geliefden Herder en Leeraar A. André, dat hij voor het beroep van Holten had bedankt.

Namens den Kerkeraad,
A. Gaastra, Scriba.

—

BLOKZIJL, 23 Sept. 1900. Met meerderheid van stemmen werd heden uit een te voren door den kerkeraad gemaakt drietal, de heeren: Ds. Cazemier van De Krim, Ds Gispen van Overschie en Cand. J. Jansen van Varseveld, tot Herder en Leeraar gekozen Ds J. Gispen van Overschie.

Namens den Kerkeraad,
J Aart, Scriba.

—

NIEUW-DORDRECHT, 25 Sept. 1900. Hedenavond is alhier, onder leiding van onzen waardigen Consulent Ds. R Huls van N.-Amsterdam, met bijna algemeene stemmen tot Herder en Leeraar onzer gemeente beroepen, de Weleerw. heer Ds. G. J. D. Aalders van Apeldoorn, Wij hopen grootelijks, dat ZEerw. spoedig en gemakkelijk moge kunnen besluiten tot ons te komen. De arbeid is zoo veel in ons midden.

Namens den Kerkeraad,
W. ten Hoor, Scriba.

—

MARRUM, 29 Sept. 1900. Heden ontvingen we bericht van den Weleerw. heer Ds. A. André van Oosterend, dat hij voor onze roeping bedankte.

Namens den Kerkeraad,
Tj. Bouma, Scriba.

—

ENUMATIL, 30 Sept. 1900 Heden werd tot Herder en Leeraar dezer gemeente beroepen de Weleerw heer F. ten Hoor Jz. te Uithuizermeeden W. G. Bekrone de Heere dit met zijnen zegen.

Namens den Kerkeraad,
J. van Til, Scriba.

—

LANGESLAG bij HEINOO, 30 Sept. 1900. Heden was het voor onze gemeente een blijde dag, daar hedenmorgen onze beroepen Candidaat, de Eerw. heer R K. M. Hummelen, door zijn vader, den Weleerw. heer M. Hummelen van Enumatil, werd bevestigd in zijn ambt naar aanleiding van 1 Tim 4 : 16; waarop des namiddags onze jeugdige Leeraar, onder den indruk van het gewichtige werk hem door zijnen Zender opgedragen, naar aanleiding van Col. 1 : 28 zich plechtig aan onze gemeente verbond. Zegene de Heere Leeraar en gemeente aan deze plaats, tot eer zijns Naams.

Namens den Kerkeraad,
H. Kooijker, Scriba.

—

OPPERDOES, 30 Sept. 1900. Hedenmorgen na de godsdienstoefening maakte onze geachte Leeraar R J. Aalberts der gemeente bekend, eene roeping te hebben ontvangen van de Ger. kerk te Wormerveer. Dat wij spoedig uit den mond van ZEw. mogen hooren: ik blijf bij u, is de wensch van kerkeraad en gemeente.

Namens den Kerkeraad,
K. Rustenburg, Scriba

—

WIERDEN, 30 Sept. 1900. Heden was het voor onze gemeente een zeer blijde dag. Onze algemeen begeerde en met de kerk van Rijssen in combinatie beroepen Leeraar, de WEw heer Ds. M. Ouendag van Zevenbergen tot haar overgekomen, werd in den morgendienst na een gepaste rede naar aanleiding van Jak. 1 : 2*b* in het ambt bevestigd door onzen geachten Consulent, den WEw heer Ds. Smallegange van Almeloo. Des namiddags verbond zich onze Leeraar aan de gemeente met een zeer ernstige rede over de woorden van Gal 6 : 14*a*. Een talrijke schare vulde het kerkgebouw Ook was in den nammiddagdienst onze Edel Achtb. heer Burgermeester en een der Wethouders tegenwoordig. Moge Sions Koning onzen Leeraar stellen tot een uitgebreiden zegen voor onze gemeente en tot verheerlijking zijns Naams. Hartelijk dank aan heeren predikanten en oefenaars, die onze kerk gediend hebben, sedert de openbaring der gemeente dd. 21 Maart 1891.

Het adres aan de kerk is voortaan: Ds M. Ouendag te Wierden.

Namens den Kerkeraad,
R. Dasselaar, Scriba.

—

HEERJANSDAM, Zondag 30 Sept. j l. werd tot Herder en Leeraar dezer gemeente beroepen de Weleerw. heer Ds J. H. Koers van Molenaarsgraaf-Brandwijk. Dat de Heere onze God ons verblijde door de komst van dezen zijnen dienaar, is onze wensch en bede.

Namens den Kerkeraad,
T. van Gemeren, Scriba.

—

OOSTEREND, 30 Sept 1900 Hedenmorgen maakte onze geliefde Herder en Leeraar, de Welew. heer Ds. A. André, tot blijdschap der gemeente bekend, dat hij voor de beroeping van Marrum had bedankt.

Namens den Kerkeraad,
A. Gaastra, Scriba.

—

GEESTEREN-GELSELAAR, 1 Oct. 1900 Gisteren maakte onze geachte Leeraar Ds. J. Visser der gemeente bekend, de roeping naar de Geref kerk te Sprang te hebben aangenomen. Achtervolge de Heere dit genomen besluit met zijnen onmisbaren zegen

Namens den Kerkeraad,
A J. Nigberink, Scriba.

—

BEILEN, 1 Oct. 1900. Mocht onze gemeente het voorrecht genieten, haren geachten Herder en Leeraar, den Weleerw. heer J. Moolhuizen, ruim 26 jaren in haar midden in de bediening des Evangelies werkzaam te zien, thans is zij van zijn optreden in haar midden verstoken Voor eenige weken gevoelde ZEerw. bij zijnen hoogen ouderdom, zich naar het lichaam opeens zoo verzwakt, dat hij den predikdienst niet meer kon waarnemen, en ten gevolge daarvan zich genoodzaakt zag, het Emeritaat aan te vragen, t welk ZEerw. in de jongstgehouden Class. vergadering, met medewerking der Prov. deputaten ad hoc, zonder eenig bezwaar eervol werd verleend. Gaarne hadden we ZEerw. nog eenmaal den kansel zien beklimmen, om een afscheidswoord tot de gemeente te richten, doch de zwakheid des lichaams liet hem dit vooralsnog niet toe. 't Is onze wensch en bede, dat zijn zoo langdurige arbeid in ons midden van achteren met des Heeren onmisbaren zegen worde bekroond, en dat ZEerw. nog eenige jaren een aangename rust moge genieten.

Namens den Kerkeraad,
H. Brink, Scriba

P. S. Verzoeke vriendelijk, stukken den Kerkeraad betreffende, voortaan te zenden aan het adres v/d Scriba.

—

KOUDEKERKE (Zeeland), 1 Oct. 1900. Gisteren bij het begin der morgen-godsdienstoefening moesten wij van onzen geliefden Herder en Leeraar, den Weleerw heer Ds J. Zijp, vernemen, dat hij, na ernstig en biddend beraad besloten heeft, om het beroep naar de Geref. kerk van Zwartsluis aan te nemen Dit besluit werd met diep leedwezen vernomen. De Heere geve ons echter in zijnen wil te berusten.

Namens den Kerkeraad,
P. Boone Pzn. Sr, Scriba.

—

TIEL, 1 Oct 1900, Gisteren in de voormiddag-godsdienstoefening werd onze beroepen Leeraar, Dr. G. Keizer, tot den dienst des Woords en der Sacramenten bevestigd door zijn schoonvader Prof. M. Noordtzij van Kampen. De bevestiger had tot grondslag zijner rede Hand. 4 : 29*b*. Des namiddags verbond de jeugdige Leeraar zich aan onze gemeente, sprekende naar 2 Cor. 4 : 5. Met hartelijke toespraken tot Prof. Noordtzij, zijne ouders, den kerkeraad, het hoofd der Chr. School en den Luth. predikant, als mede-bestuurder der School, en tot de gemeente in haar geheel, werd zijne intree-rede besloten Moge de Heere zijn dienstwerk onder ons ten rijken zegen stellen en hem daartoe bekwamen en leiden door zijn Geest. Ouzen dank aan heeren predikanten en studenten, die zoo bereidwillig geweest zijn, ons gedurende ds vacature te dienen.

Namens den Kerkeraad,
A. Tholens, Scriba.

—

WESTER-EMDEN, 1 Oct 1900. Onder leiding van onzen geachten Leeraar, den Weleerw heer Ds. J. Sijbesma, die binnen kort vertrekt, werd gisteren met toestemming van alle manslidmaten, door den kerkeraad der Ger. gemeente alhier beroepen tot Herder en Leeraar, de Weled. heer J. Jansen, Candidaat te Varseveld.

Namens den Kerkeraad,
J. Kuipers Jr., Scriba

—

GEESTEREN-GELSELAAR, 2 Oct. 1900. Na den bidstond is onder leiding van Ds J. Visser is met alle stemmen tot Herder en Leeraar dezer gemeente beroepen de Eerw. heer J Jansen, Theolog Cand. te Varseveld. Dat Sions Koning hem volle vrijmoedigheid geve om deze zoo eenparige roeping op te volgen, is niet alleen de wensch maar ook de bede des harten van kerkeraad en gemeente.

Namens den Kerkeraad,
A. J. Negberink, Scriba.

—

BEDUM *B*, 2 Oct 1900 Verleden Zondag trad onze Leeraar, Ds. J M. Stroes, voor het laatst voor de gemeente op. Naar 1 Joh 2 : 28 bepaalde hij de talrijke schare, die het kerkgebouw vulde, bij den hoofdregel des levens, voorgeschreven door het slot des levens Aan het einde zijner rede legde hij de bediening neder en stelde hij den herdersstaf in handen van den kerkeraad. De gemeente zong hem ten slotte Ps 121 : 4 toe.

Namens den Kerkeraad,
H. Meema, Scriba

CLASSEN.

Classis Leiden.

De Classicale Zendingsdag der Classe Leiden zal D. V. den 10 *Oct. a s.* te Sassenheim gehouden worden. Aanvang des middags om 2,30 uire.

Opening door den pastor loci. Refer. door *Ds. T. H. Woudstra*, onderwerp „Iets over opleiding", en door *Ds. W. B. Renkema*, onderwerp „Zendingsmethode". Des avonds ten 6,30 bidstond onder leiding van *Ds. Impeta*.

Namens Deput. voor de Zending,
J. Thijs.

—

Classis Rotterdam.

De Classicale vergadering der Geref. kerken in de Classis Rotterdam wordt D. V. gehouden *Dinsdag* 16 *October* 1900 des morgens te 10 *ure*, *Ammanstraat* 25 te *Rotterdam*. Agendum gewoon.

Namens de roepende Kerk te IJselmonde,
R. Smeding, *Praes.*
H. N. Winkelhof, *Scriba.*

ONTVANGSTEN.

Voor de Evangelisatie i/d. Prov. Groningen.

Coll. v d. gem. te

Aduard	f 9,74	Haren	f 9,03⁵
Bedum *A*	- 30,15	Kielwindeweer	- 6,23
„ *B*	- 7,62	Wets.-Sauwert	- 12,17
Ezinge	- 11,26⁵	Ten Boer	- 18,50
Groningen *A*	- 71,35	Thesinge	- 5,10
„ *B*	- 19,72		

P. Postema, *Penningm.*

Warfum, 26 Sept. 1900.

Inwendige Zending in Drente.

Ontvangen in September:

Coll Zondagsschool Odoorn	f 2,25
Kerk Weesp *B*	- 2,50
Eenige vrienden te Voorschoten	- 6,—

Voor deze giften wordt de milde gevers dank gezegd, terwijl wij ons bij vernieuwing aanbevelen tot het in ontvangst nemen van bijdragen voor de Inw. Zending in Drente. Wij hopen, dat er in de Wijnmaand ook een rankje der liefdegaven voor Drente bestemd zal worden.

Namens Deputaten voorn.,
H. A. Dijkstra, *Secr.-Penn.*

Diever, 2 Oct. 1900.

—

Voor de Theologische School.

Emmer-Compascuüm	f 1,40	Hemelum (2de coll.)	f 3,20
Nieuw-Buinen	- 5,05⁵	Hindeloopen	- 4,73
Nieuwe-Pekela	- 20,12⁵	Koudum	- 12,07⁵
Onstwedde	- 8,80	Oppenhuizen	- 11,53
Onstwedder-Mussel	- 2,55	Oudega	- 8,85
Sellingen	- 5,80	Oudemirdum	- 3,88⁵
Stadskanaal	- 17,15⁵	Sloten	- 0,69
Stads-Musselkanaal	- 6,—	Sneek *B*	- 23,94
Valthermond	- 2,64⁵	Stavoren	- 1,72⁵
Weerdingermond	- 2,85	Warns	- 4 03⁵
Wildervank	- 25,—	Workum	- 19,48
Balk	- 2,32⁵	Woudsend	- 3,88
Bozum	- 7,04⁵	Wijckel	- 3,42⁵
Goënga & Sybrandaburen	- 9,20	IJlst	- 8,69
		(½ coll.) Hommerts	- 4,25
Heeg	- 17,66⁵	Oosthem	- 3,82
Hemelum (1ste coll.)	- 3,75		

Voor de Uitbreiding.

Door dhr. *K. D. v. d. Kooy* Corr. te *Winsum* (Cl. *Warfum*) de contrib. van A. Zijlstra f 0,50, J. Danhof f 0,75, J. Melles f 1, J. Doornbos f 2, H. Heerema f 1, H Antoon f 1, K. D. v. d. Kooy f 1, R. Sikkens f 2, E Feringa f 1

Door Ds. *J. Duursema* te *Uithuizen*, Corr. Cl. *Warfum* de contrib. uit *Middelstum* van N b. v. Eikema f 1, P. Tilbuscher f 1, H Smit Sr. f 1, Jak Rozema f 1, E. v. d. Schans f 1, J. Y. Bosch f 1, G. v. Huizen f 1, W. Hoving f 1, R. Bossinade f 1, A. Bos f 1, M. Ubbens f 2,50, E. Norg f 1, K. Bosker f 0,50, R. Dekker f 1, J. P Zandt f 1, Mr. J. v. d. Laan f 1, Ds. Jongsma f 1, K. Guinter f 1, L. P. Nieborg f 2, G. Sietzema f 1, H. Heerrema f 1, W Renkema f 0,75, Joh. v. Lier f 1, D Steendam f 1, C. B. Nederhoed f 0,75, K. Bosma Kz. f 0,75, P. Doorabos f 1, J. Schuuringa Kartens f 1, W. P. Oudman f 0,75, A. Biewenga f 1, P. v. d West f 1, H. Schuringa f 1, Wed. K Biewenga f 1, Extra gift f 1.

De Penningmeester van de Theologische School,
Dr. H. Franssen.

Zwolle, 29 Sept. 1900,
Potgietersingel 120.

—

Voor de Zending onder de Joden.

Met hartelijken dank ontvangen:

Van A. Volland Hellevoetsluis namens de Zendingsvereen. „het Mosterdzaad"	f 3,50
Van Mej. J. Zeldenrijk Gouda uit HEd. busje	- 17,—
Uit het busje van den heer v. d. Laan	- 2,50
Door Ds. E. Kropveld te Rijswijk van P. A Praamsma namens de Centsvereen. uitg. v/d Chr. J.-V. „Onderzoekt enz."	- 2,50
Van Mej. B. v. L namens Mej. N. N.	- 2,50
Namens Mej. B. v. L.	- 0,50

Ondergeteekende blijft zich dringend aanbevelen voor verdere giften; terwijl hij er de aandacht op vestigt, dat zijn adres veranderd en voortaan is, als hieronder vermeld.

Rotterdam,
1 October 1900.

N. Koops,
Oostvestplein 65.

Voor de Zending o. Heid. en Moh.

Door A Koelaard, v/d Zead. Vr. „het Mosterdzaad" te Hellevoetsluis	f 10,—
Door J, G. v. d. Hoogt te Kampen, v/e dienstmeisje f 0,50 en uit 't busje van L. Smit te Schokland f 7, samen	- 7,50

Doesborgh,
29 Sept. 1900.

B. de Moen,
Quaestor.

OUDERS OF GETUIGEN.

VI.

De splitsing der morgen godsdienstoefening in twee onderscheiden deelen had ten gevolge, dat het tweede gedeelte, waarin de viering van het avondmaal de hoofdzaak was, hoe langer hoe meer, ook onder den invloed der Heidensche mysteriën, in een geheimzinnig waas werd gehuld.

Alleen de ingewijden, de gedoopte geloovigen, mochten daaraan deelnemen. Aan alle anderen, niet slechts aan de ongeloovigen, maar ook aan de catechumenen en gecensureerden, was de toegang en de bijwoning ontzegd.

En een lange voorbereidingstijd was noodig, eer zij, die de begeerte te kennen hadden gegeven om Christen te worden, tot den doop en door de inwijdingsacte van den doop tot het avondmaal werden toegelaten.

Het grootste deel der catechumenen bestond uit Joden en Heidenen, die de begeerte geuit hadden, om Christen te worden. Maar een ander deel werd gevormd door hen, die uit Christen-ouders geboren waren, doch in hun jeugd den doop niet hadden ontvangen.

Natuurlijk was de proeftijd, die aan deze catechumenen gesteld werd, in verschillende kerken en in verband met het verschil van personen en toestanden, onderscheiden in duur.

Maar langzamerhand kwam daarin toch op vele plaatsen een zekere orde en een meer geregelde gang. De catechumenen werden als het ware in klassen verdeeld, en bij iedere bevordering hadden er dan eene reeks van plechtigheden plaats.

Vooral drie groepen zijn er te onderscheiden. De eerste groep bestond uit hen, die zich bij een of ander lid der gemeente aanmeldden, om van hem eenig voorloopig onderwijs in den Christelijken godsdienst te ontvangen, en den wensch te kennen gaven, om later gedoopt te worden. Reeds bij de aanneming van deze personen hadden er soms eenige plechtigheden plaats, bestaande in afzwering van de Heidensche dwalingen, in het kenbaar maken van de begeerte om van de kerk het geloof te ontvangen, in het uitdrijven bij hen van de booze macht van den duivel, in de zegening met het kruisteeken op hoofd en borst, en in oplegging der handen.

Na een tijd lang van een of ander lid der gemeente onderwijs te hebben ontvangen, werden deze personen opgenomen in den engeren kring der catechumeni, die niet alleen privaat onderricht genoten, maar ook toegelaten werden tot het eerste deel der godsdienstoefening, n.l. tot de lezing en de prediking des Woords, en later ook tot het gebed, dat aan het einde der prediking door de gemeente in het bijzonder voor de catechumenen werd opgezonden. Ook deze opneming in den kring der catechumeni ging met verschillende plechtigheden gepaard, o.a. met de handoplegging en met de zegening en overgave van een korrel zout, als symbool ervan, dat de geloovigen het zout der aarde moeten zijn.

Eindelijk volgde de groep dergenen, die binnen enkele dagen of weken den doop zouden ontvangen. Ofschoon n.l. de kerk steeds erkende, dat de doop op alle tijden en aan alle plaatsen bediend mocht worden, bracht het stelsel van het catechumenaat toch mede, dat er allengs bepaalde tijden voor den doop werden bestemd. Als zulke dooptijden golden vooral de gedenkdagen van Christus en van de martelaren en onder deze vooral het Paaschfeest. Want in den doop werden de geloovigen immers de gemeenschap met Christus, in zijn dood en in zijne opstanding, deelachtig.

De twee, drie of zes weken, welke aan het Paaschfeest voorafgingen, waren voor die catechumenen, welke op dien dag den heiligen doop zouden ontvangen, een tijd van ernstige zelfbeproeving, eene voorbereiding in engeren zin. Zij moesten dan van vele dingen zich onthouden, zich oefenen door vasten en waken, door

gebed en overpeinzing, teneinde straks op waardige wijze het sacrament van den doop te ontvangen. En als dan de groote dag der inwijding tot de Christelijke mysteriën gekomen was, werd de doop aan de catechumenen op de plechtigste wijze, onder allerlei ceremoniën toebediend. Duivelbanning, opening van ooren en mond voor het hooren en verkondigen van Gods Woord, zalving en handoplegging, naamgeving en het aandoen van eene nieuwe kleeding symboliseerden den grooten overgang, die door den doop uit het rijk der duisternis in dat des lichts plaats greep.

Na de vijfde eeuw is deze instelling van het catechumenaat langzamerhand in verval gekomen. Immers maakte toen de doop van volwassenen in het gekerstend Europa hoe langer hoe meer voor den Kinderdoop plaats. Er kwam toen wel onderwijzing van de gedoopte kinderen voor in de plaats. Maar deze droeg een gansch ander karakter dan het catechumenaat, hetwelk bepaaldelijk eene voorbereiding was voor den doop, voor de opneming en inlijving in de Christelijke gemeente.

Maar wat hierbij vooral opmerking verdient, is dit, dat de liturgische gebruiken en de kerkelijke ceremoniën, die door het catechumenaat in zwang gekomen waren, bestaan bleven en op den Kinderdoop werden toegepast. De toestanden mochten veranderen, maar de kerk hield aan hare gebruiken vast. Zij bracht hier en daar wel eenige wijziging aan, en paste de oude vormen aan de nieuwe toestanden aan, maar zij schafte die vormen niet af en hield ze tot op den huidigen dag in eere.

Men behoeft nog slechts oppervlakkig kennis te nemen van het ritueel, dat in de Roomsche kerk bij den doop in acht genomen wordt, om van de waarheid hiervan overtuigd te worden. Al de gebruiken, die vroeger door het catechumenaat opgekomen waren en over heel den tijd der voorbereiding heen zich uitbreidden, zijn bij den doop in de Roomsche kerk wel tot eenige oogenblikken saamgedrongen, maar toch in het wezen der zaak onveranderd bewaard gebleven.

Eerst wordt de doopeling naar de kerk gebracht, aan welker ingang de priester, met paarse stool gekleed, uit droefheid over den geestelijken dood, waarin de doopeling nog gevangen ligt, hem opwacht. Want als slaaf van Satan mag de doopeling niet terstond de kerk, het huis Gods, binnentreden. Daar ontvangt hij een nieuwen naam, den naam van een heilige, opdat hij in dezen een voorspraak hebbe bij God. Bij dezen nieuwen naam spreekt de priester den doopeling aan en vraagt hem, wat hij verlangt. Deze geeft ten antwoord: het geloof, dat is het geloof, dat de Christelijke kerk belijdt. Hij zegt niet: den doop, want hij wordt, evenals eertijds degenen, die zich voor het eerst aanmeldden om Christen te worden, ondersteld nog niet de leer des geloofs te bezitten, en moet dit dus eerst door onderwijs van de kerk ontvangen. De priester doet hem daarop de vraag: wat geeft u dat geloof? En het antwoord luidt: het eeuwige leven. Waarop de priester wederom zegt: indien gij ten leven wilt ingaan, zoo bewaar de geboden: gij zult den Heere uwen God liefhebben uit geheel uw hart en geheel uwe ziel en geheel uw verstand, en den naaste als uzelven.

Na dit korte onderwijs in de leer des geloofs en des levens, blaast de priester den doopeling driemaal zacht in het aangezicht, om den onzuiveren geest te verdrijven en voor den H. Geest plaats te doen maken. Vervolgens teekent hij voorhoofd en borst van den doopeling met het teeken des kruises, om hem aan Christus en zijn dienst te wijden. Daarna legt hij de hand op zijn hoofd en smeekt Gods genade over den doopeling aan; legt hem het gewijde zout in den mond, om hem van alle besmetting der zonde te reinigen; bezweert ten tweeden male den Satan, om den doopeling onverwijld te verlaten, en vernieuwt de handoplegging.

Dit alles heeft nog buiten de kerk aan den ingang plaats. Maar na deze ceremoniën legt de priester het uiterste deel van zijne stool op den doopeling en leidt hem zoo, ten teeken van zijne kerkelijke macht, de kerk binnen. Maar nog is de doopeling niet genoegzaam voor de ontvangst van den doop voorbereid. Nog mag hij niet ineens tot het doopvont naderen. Op een afstand daarvan blijft de priester met den doopeling staan; spreekt de Apostolische geloofsbelijdenis en het Onze Vader uit; bezweert ten derden male den Satan; bestrijkt de ooren van den doopeling met speeksel, om ze te openen voor het Evangelie, en den neus, om hem de heilige gezindheid mede te deelen, die zijne werken Gode aangenaam maakt; doet daarna aan den doopeling de drie vragen: verzaakt gij den duivel, en zijne werken, en al zijne ijdelheden? — en zalft hem ten slotte borst en schouders met de heilige olie.

Nu is eerst het oogenblik gekomen, dat de doop zal toebediend worden. De priester legt de paarse stool af en doet eene witte aan, tot bewijs van zijne vreugde, dat de doopeling uit den staat der zonde in dien der genade zal overgaan. Maar vooraf doet hij den doopeling nog eenige vragen, of hij gelooft in God den Vader, in Christus, in den H. Geest, in de ééne, heilige Katholieke kerk enz., welke alle met: „ik geloof", beantwoord worden. De laatste vraag luidt dan: wilt gij gedoopt worden? En na het antwoord: „ik wil", wordt dan de doop toegediend, met heilig water, dat op Paasch- of Pinkster-Zaterdag gewijd is en heel het jaar door in het doopvont bewaard wordt.

Ook na den doop volgen nog eenige ceremoniën. De gedoopte wordt op de kruin van zijn hoofd gezalfd, als zinnebeeld van de zalving met den H. Geest. De priester reikt hem een wit kleed over, ten teeken van de reinheid, waarmede hij thans voor God staat en die hij vlekkeloos bewaren moet. Hij geeft hem eindelijk eene brandende kaars in de hand, tot zinnebeeld van het licht des geloofs, dat in zijne ziel ontstoken is en waarin hij voortaan te wandelen heeft. Daarna laat hij hem gaan met de woorden: ga heen in vrede en de Heere zij met u!

Al deze ceremoniën nu, waarmede de doop in de Roomsche kerk omgeven is, zijn ontstaan in de tweede tot de vijfde eeuw, waarin het catechumenaat opkwam en bloeide. Zij onderstellen, dat degene, die gedoopt wilde worden, volwassen was: dat hij eerst nog door onderwijs de leer des geloofs van de kerk ontvangen moest; dat hij uit het Heidendom, het gebied van den Satan, overkwam; dat hij zelf persoonlijk van zijn geloof belijdenis deed; dat hij bij den doop door onderdompeling zijn oud gewaad aflegde en een nieuw aandeed enz.

In één woord, de doop der Volwassenen is in alle opzichten het voorbeeld en model van den Kinderdoop geweest.

BAVINCK.

SOCIALE WETENSCHAP.

Mr. Anne Anema, die door zijn *Calvinisme en Rechtswetenschap* terstond binnen en buiten onzen kring naam maakte, gaf eene nieuwe studie in het licht over de *Grondslagen der Sociologie*. In zijn eerste geschrift bedoelde hij alleen de vraag te behandelen, *of* en zoo ja, *welk* verband er bestond tusschen het Calvinisme als levensbeschouwing en de Rechtswetenschap als wetenschap.

Thans beperkte hij zijn blik, nam één enkel vak der Rechtswetenschap scherp in het oog en trachtte vast te stellen, welke plaats en taak er naar de Gereformeerde beginselen toekomt aan de Sociologie, dat is in het algemeen de wetenschap der maatschappelijke verschijnselen.

De hoofdgedachten, welke de geachte Schrijver in deze zijne tweede studie op zaakrijke en heldere wijze ontwikkelt, komen in het kort hierop neer.

Op het uitgestrekte veld, dat de Rechtswetenschap te onderzoeken heeft, is drieerlei terrein te onderscheiden, dat van de Overheid, den Staat en de Maatschappij.

De *Overheid* draagt een mechanisch, bijkomstig, auxiliair karakter, zij is door God alleen ingesteld om der zonde wil. Daarom behoort tot haar taak alleen de rechtsbedeeling, de rechtspraak, zoowel in dien zin, dat zij als recht boekt, wat in de „zede" geen deugdelijken steun meer vindt en dus wankelend wordt, als in den anderen, meer gewonen zin, dat zij, wanneer er geschil ontstaat, recht spreekt en dwang toepast. Eene andere taak heeft de Overheid niet; een „Culturzweck" komt haar niet toe. Alleen secundair, plaatsvervangend, abnormaal kan zij, wanneer de maatschappij in het ongereede geraakt is, of nog te zwak is om op eigen beenen te staan, de taak van deze overnemen en dan volbrengen, wat eigenlijk de roeping van het volk zelf is.

Van de Overheid is de *Staat* te onderscheiden, die het volk zelf als geestelijk-corporatieve eenheid aanduidt, in Rijk, provincie, gemeente en waterschap zijn kringen vindt en daarom door Mr. Anema met de Gemeenschap of de Staatsgemeenschap vereenzelvigd wordt.

Op den Staat in dezen zin rust de behartiging van de belangen des volks als geheel tegenover het buitenland, de zorg voor leger en vloot, de zorg voor de financiën der Gemeenschap, de zorg voor de openbare gezondheid en veiligheid, voor openbare middelen van verkeer enz.

Eindelijk is er nog de *Maatschappij*, onder welke Mr. Anema verstaat het organisch geheel van vereenigingen, die ten doel hebben de algeheele stoffelijke en geestelijke zelfontplooiing van het individu. Zij komt tot uiting in al die vereenigingen voor wetenschap, kunst, onderwijs enz., die door de burgers worden opgericht en is van den Staat vooral daarin onderscheiden, dat deze er is voor het volk in zijne eenheid, maar de Maatschappij is er voor den enkele, om dezen tot algeheele stoffelijke en geestelijke zelfontplooiing te brengen.

In overeenstemming met deze drie kringen wordt nu door Mr. Anema het bijzonder deel der Rechtswetenschap in drie groepen van vakken gesplitst, van welke de sociologische groep de derde plaats inneemt. De Sociologie is dus geen hulpwetenschap, maar neemt in de Rechtswetenschap eene zelfstandige plaats in en heeft tot taak, om het leven der Maatschappij naar zijne *juridische* zijde te onderzoeken en daarover het licht der kennis te verspreiden.

Dit zijn de voornaamste denkbeelden, door den geachten Schrijver in zijne studie met klare onderscheiding en in duidelijke taal ontwikkeld. Zij hebben allereerst dit voordeel, dat zij tot nadenken wekken en allerlei vragen doen opkomen.

Indien wij ons tot de bevoegden mochten rekenen, zouden we gaarne hier en daar eene bedenking willen inbrengen of althans nadere inlichting verzoeken. Laat bijv. de Staat, zoo streng als Mr. Anema dat wil, zich scheiden van de Overheid eener-, en van de Maatschappij anderzijds? Denkt de geachte Schrijver bij de Overheid alleen aan de hooge Overheid, of sluit hij daarbij ook de lagere, de magistratus inferiores, in? Is het waar, dat de rechtsbedeeling de eenige, oorspronkelijke taak der Overheid is, dat zij hoegenaamd geen »Culturzweck" heeft, en dat zij, iets anders doende dan wat tot de rechtspraak behoort, de eigenlijke taak van Staat en Maatschappij overneemt? Behoort de behartiging van de belangen des volks tegenover het buitenland enz. bij den Staat en in geen enkel opzicht bij de Overheid? Is de souvereiniteit der Overheid qualitatief aan die in andere kringen gelijk? De vragen zouden nog te vermeerderen zijn. Maar gaarne wachten wij eerst het oordeel van deskundigen over Mr. Anema's studie af en zijn den Schrijver reeds daarvoor dankbaar, dat hij door zijne ernstige wijze van arbeiden de problemen zelve ons voorlegt en dus ook de gelegenheid tot het doen van vragen ons ruimschoots openstelt.

Ten andere stellen wij het op hoogen prijs, dat Mr. Anema eene serieuse poging doet, om het verband tusschen de Gereformeerde beginselen en de Rechtswetenschap, niet alleen in haar geheel maar ook in al hare onderdeelen, op te sporen en in het licht te stellen.

Toch vergunne hij ons hierbij ééne enkele opmerking. De geachte Schrijver beroept zich voor de Gereformeerde beginselen, waarvan hij uitgaat, alleen op auteurs uit den jongsten tijd. Maar het Calvinisme heeft eene geschiedenis van drie eeuwen achter zich. De Gereformeerden hebben in dien tijd niet stil gezeten. Zij hebben lang niet gedaan, wat zij hadden kunnen en moeten doen, en zijn veel te spoedig op hunne lauweren ingeslapen. Maar zij hebben ongetwijfeld meer gedaan, dan wij nu dikwijls meenen. Bepaaldelijk hebben zij ook eene leer over de Overheid gehad, over haar oorsprong en doel, over haar roeping en taak, en zij hebben deze leer in allerlei werken, over dogmatiek, ethiek, politiek en oeconomie neergelegd en ook practisch in vele landen toegepast. Het wil ons voorkomen, dat deze werken in de eerste plaats geraadpleegd behooren te worden door hen, die in dezen tijd het verband van de Gereformeerde beginselen met de Rechtswetenschap in het licht willen stellen.

Natuurlijk is de bedoeling van deze opmerking niet, dat al hetgeen de Gereformeerde schrijvers te dezer zake zeggen, in dezen tegenwoordigen tijd ons binden zou. Maar zulk een historisch onderzoek is toch noodig, ten eerste, om erachter te komen, welke de Gereformeerde beginselen in waarheid zijn en ze niet a priori te decreteeren, en ten andere, om, indien wij thans eene andere opvatting hebben, ons zelven daarvan helder rekenschap te geven en de wijziging, juist als door de Gereformeerde beginselen in den tegenwoordigen tijd geëischt, te doen begrijpen.

Eindelijk mogen wij nog in deze studie van Mr. Anema, wanneer wij ze met zijn eerstelling vergelijken, een verblijdenden vooruitgang opmerken. De overtuiging van den Schrijver is gerijpt, en daardoor bezadigder maar ook vaster geworden. Levendig is bij hem het besef, dat wij aan algemeene beginselen, theoretische betoogen, groote woorden en holle phrases niet genoeg hebben. Wij dienen, zegt hij, terdege op de hoogte te zijn van de aanhangige kwesties ook tot in alle bijzonderheden toe. Holle phrasen en klinkende tegenstellingen brengen ons maar achteruit. Het beste middel daartegen is een niet noodeloos scherpe, maar ook niet al te zachtzinnige, vooral *ware* critiek in eigen boezem.

Dit helder inzicht in de eischen der hedendaagsche wetenschap, verbonden met eene vaste, besliste overtuiging, geeft goede hope voor de toekomst.

BAVINCK.

DE GEMEENSCHAP DER HEILIGEN.

BROEDERLIJKE BESTRAFFING.

XXIII.

De uitoefening van den plicht der broederlijke bestraffing behoort tot de moeielijkste deelen van het leven der gemeenschap.

De redenen hiervan liggen allereerst in de algemeene verdonkering van het besef omtrent het plichtmatige der broederlijke bestraffing zelve. Dat dit besef verdonkerd is, blijkt, zoodra men zich tot de uitoefening van dezen plicht begeeft. Veeltijds toch krijgt men, als men zijnen broeder bestraft, van hem ten antwoord: wat hebt gij met mij te maken? bemoei u met u zelven. De geest, die zich hierin uitspreekt, verraadt de wereldsche opvatting van de gemeente Gods, die bepaaldelijk in de volkskerken den geschikten bodem harer ontwikkeling heeft gevonden. Men merkt de kerk aan als eene gemeenschap, waarin men op even verren afstand van elkander staat als in den staat, en even als hier de bestraffing van den evenmensch aan het ambt moet overlaten, voorzoover deze zich niet bevindt binnen den engeren kring, dien bloedverwantschap of vriendschap rondom ons sluit. Om alzoo den weg tot de uitoefening van dezen plicht te banen, is het noodig, om het besef weer tot ontwaking te brengen, dat de gemeente eene gemeenschap is, wier leden lichaamsgewijs saamverbonden zijn. Dan toch springt in het oog, dat elke broeder, die ergernis geeft, ja, reeds dan als hij in genade achteruitgaat, niet alleen tegen zich zelven zondigt, maar ook tegen de gemeenschap, en schade doet aan allen; zoodat de gemeenschap, in haar eigen belang, en elk lid derzelve, gerechtigd, ja, aan zichzelve verplicht is, om den afwijkende te bestraffen, en door bestraffing weer terecht te brengen, opdat hij zijne schuldige vrucht voor de gemeenschap afwerpe. Mogelijk is de opwekking van dit besef alleen in eene gemeenschap, die in de belijdenis der waarheid en in de handhaving der tucht, het merkteeken eener Christelijke vertoont. Men kan hieruit zien, hoe schadelijk het is, om zich in eene kerkelijke gemeenschap te bevinden, die door hare eigene natuur de volbrenging van den Christelijken plicht der onderlinge bestraffing onmogelijk maakt.

Maar de moeielijkheid in de vervulling van het gebod ligt evenzeer in ons zelven. Het bestraffen van den broeder is eene zeer teedere zaak, waartoe niet elk geschikt is, en niet in elke stemming des gemoeds, niet in de eerste opwelling de beste mag overgegaan. Hier is voorzichtigheid noodig. Men bestraffe niet voor men zich overtuigd heeft, dat de broeder werkelijk schuldig is; op een los gerucht af ga niemand zijnen broeder bestraffen, maar elk zij gedachtig aan het woord van Jezus: oordeelt niet naar het aanzien, Joh. 7 : 24*a*. Hier is beleid noodig. Wij moeten de geschikte gelegenheden afwachten; den broeder dan bestraffen als de stemming, waarin hij verkeert, ons hoop geeft, dat hij ons woord aannemen zal, en in onze bestraffing met het eigenaardige van zijn karakter rekening houden. Hier is matiging noodig; wij moeten de zonde van onzen broeder niet zwarter kleuren dan zij is, in den waan dat onze bestraffing daardoor doeltreffender wordt; in onze bestraffing kort zijn, en niet bij elke aanleiding haar weer herhalen. Hier is zachtmoedigheid noodig; alle noodelooze scherpte wapent den broeder tot blinde tegenweer tegen onze bestraffing; met onze bestraffing gaat het als met den regen, de zachte regen dringt het diepst den bodem in. Hier is nederigheid noodig. Vergeten wij nooit, dat wij zelven ons allicht schuldig maakten aan wat wij in den broeder bestraffen, en in het beste geval, tot het kwaad, dat wij in hem afkeuren, geneigd zijn, en vervallen zouden, hield Gods genadige hand ons niet terug. Voor alles bewege ons de liefde. Ons oogmerk zij het heil van den broeder, aangemerkt als ons eigen belang; dan zal onze toon vrij zijn van alle bitterheid, en geen hooggevoelendheid, maar warmte en hartelijkheid ademen. Ons bestraffen zij geen bevelen; trachten wij liever het voorbeeld te volgen van den apostel, die met tranen vermaande.

Uit dit alles laat zich lichtelijk zien, dat het bestraffen elks werk niet is. Dit neemt niet weg, dat het elks plicht is. Onmacht ontheft niet van wet. De Schrift eischt, dat wij den broeder bestraffen zullen. Reeds in de wet van Mozes vindt men dien eisch. Gij zult uwen naaste naarstiglijk berispen, en zult de zonde in hem niet verdragen — zoo staat het Lev. 19 : 17*b*. Het Nieuwe Testament zegt ons op dit punt waarlijk niets nieuws. En indien het reeds in Israëls volksgemeente, waarin de kinderen des volks op zooveel verderen afstand van elkander stonden, als in de Messiaansche gemeente des nieuwen verbonds reeds ten plicht werd gesteld, hoeveel te meer dan nu, in eene gemeenschap, waarin wij als leden niet van één volk, maar van één lichaam, onderling verbonden zijn.

Bij de uitoefening van dezen plicht houde men echter rekening met de verhoudingen, waarin wij op het gebied des aardschen levens tot elkander staan. Door dit niet te doen zou men meer bederven dan goedmaken. Waar men als gelijke tegenover gelijke staat, inzonderheid waar men met gezag, over wien te bestraffen valt, bekleed is, ga men zonder schroom tot de bestraffing over. Maar anders wordt het, als men als de mindere tegenover een meerdere staat, als kind tegenover den vader, als vrouw tegenover den echtgenoot, als knecht tegenover den heer. Hier zijn teederheid en voorzichtigheid van noode. In vele gevallen is het beste om te spreken door zwijgen; waar de ernst der zaak tot spreken dringt, zij het woord meer eene bede, om de zonde te laten, dan een bevel, en zoo mogelijk gezalfd door een traan. Men bespiede en volge het voorbeeld van Abigaïl, die David bestrafte, maar — liggende aan zijne voeten, 1 Sam. 25. Ontbreekt het ten eenenmale aan moed of gelegenheid om den broeder te bestraffen, dan roepe men het ambt te hulp, om te doen, wat op onzen weg ligt.

Voorts vermaant ons Paulus, om terwijl wij arbeiden om anderen terecht te brengen, op ons zelven te zien, dat is, acht te geven. Zoo wij het bestraffen van anderen een vermakelijk of gemakkelijk werk gaan vinden, zijn wij van het rechte spoor af, en behooren wij voor alles ons zelven te bestraffen. Dit werk mag alleen biddend worden verricht, in het besef, dat wij, om het recht te volbrengen, geene geringe mate van genade behoeven. Alvorens men er toe over gaat, vrage men zich af, of men zoo noodig, ook zelf wel bestraft zou willen worden, ook van den broeder, dien men bestraffen gaat. Slechts wie de bestraffing verdragen wil, is bekwaam om bestraffing toe te dienen.

Overigens sta elk met allen ernst naar de uitoefening van dezen plicht der liefde. De rechte uitoefening er van werpt rijke vruchten af, zoo al niet voor den bestrafte, dan toch voor anderen, tot weerhouding van zonde; in eene gemeente, waarin het regel is, dat men bestraft wordt, als men zondigt, komt men onder vreeze om te zondigen. Maar ook voor den betrokken broeder zelven kan het de heilrijkste gevolgen hebben. Mogelijk ontsteekt onze bestraffing zijnen toorn; laat ons daarom den moed nog niet opgeven — misschien legt zijn toorn zich neder, wordt hij beschaamd, en keert hij op zijnen boozen weg om. Wat menigte van zonden wordt alsdan bedekt en voorkomen! Wij kunnen er zeker van zijn, dat wij door getrouw met onzen broeder om te gaan, hem op den duur tot vriend krijgen, en tusschen hem en ons banden leggen voor de toekomende wereld. En kan onze vriendschap den toets der bestraffing niet doorstaan, dan is zij een ijdel iets, bij welks verdwijning niets wezenlijks te loor gaat. Ingeval zelfs alle bestraffing vruchteloos ware, dan zou de uitoefening van den plicht er toe, toch nog vrucht afwerpen voor ons

zelven: want zij dwingt ons om zelven onbestraffelijk te zijn, naardien wij anders gevaar liepen om naar huis gezonden te worden met het woord: medicijnmeester! genees u zelven.

V. ANDEL.

Politieke Beschouwingen.

In *Engeland* zijn de verkiezingen voor het parlement sedert enkele dagen begonnen en in vollen gang. Reeds zijn 178 regeeringskandidaten gekozen verklaard en slechts 54 voor de oppositie. Dit schijnt niet zeer in het voordeel van de anti-oorlogsmannen. Toch is 't niet zoo, omdat ze meestal betrekking hebben op plaatsen waar geen mededingers tegenover elkander stonden naar gewoonte, en de liberale districten voor 't grootste gedeelte eerst het laatst, dat wil zeggen op heden Donderdag en daarna aan de orde komen.

De Regeering won nu zes, de liberalen wonnen zeven zetels. Zoo slecht als verwacht werd ziet het er dus nog niet uit voor de liberalen. De invloed van de Afrikaanderscommissie, de h. h. de Vos, de Wet en Duplessis heeft zich inderdaad doen gelden, en de jammerkreten, ook van de zijde van officieren en soldaten uit het Engelsche leger geslaakt over de diepbetreurenswaardige toestanden en de vele tekortkomingen van generaals, alsmede het voortduren van berichten over gevechten in alle streken van de Transvaal en Vrijstaat, trots alle beweringen, dat de oorlog uit is — hebben een deel van het Engelsche volk meer tot nadenken gestemd. Jammer maar, dat bij 't gros de valsche meeningen blijven heerschen, hoe krachtig ook Stanhope en Staed hunne stemmen tegen Chamberlain en den oorlog laten weerklinken.

De bovengenoemde Afrikaansche commissie heeft bij haar vertrek een manifest aan het Engelsche volk uitgevaardigd, waarin zij verklaren „dat hun zending voorloopig geëindigd is. Hun taak was het Engelsche volk bekend te maken met den werkelijken toestand in Zuid-Afrika. Zij verklaren gesproken te hebben als Engelsche onderdanen, die het hun plicht rekenden Engeland voor grooter fout te bewaren. Wil men verzoening, dan raden zij aan thans over te gaan tot een confederatie van de Vereenigde Staten van Zuid-Afrika, waarin ook de Republieken een plaats konden vinden. Wellicht zouden thans de Republieken in een zoodanige regeling toestemmen.

Met beslistheid protesteeren zij tegen 't praatje, dat de Hollanders van de Kaap een samenspanning tegen Engeland in den zin zouden gehad hebben." De Wet en Duplessis zijn weer naar de Kaap vertrokken. De Vos blijft nog in Engeland. De Wet moet gezegd hebben, dat hij binnenkort denkt terug te komen als lid van een andere, nog belangrijker delegatie.

Moge het dan zijn met beteren uitslag!

Uit *Zuid-Afrika* komen nu ook berichten in over het aanstaande vertrek van Roberts den veldmaarschalk; zelfs zou hij schikkingen treffen om een groot (?) deel der troepen naar Engeland te doen terugkeeren.

Maar juist deze berichten, gevoegd bij die over de ellenden der Engelsche troepen in Rhodesia, en de telkens weer opduikende berichten over ernstige verliezen aan soldaten en paarden — maakt dat zelfs de hardste schreeuwers voor den oorlog — hunne ongerustheid over den gang der zaken niet kunnen verbergen. In de *Times* komt een stuk voor, waarin opgekomen wordt tegen het terugzenden van de koloniale en de vrijwilligers-troepen. Nu het blijkt hoe ontzettend gehavend dezen zijn en hoeveelen er van vielen, vreest men zeer voor „de ontwrichting van het Engelsche leger." „De achtergebleven" zouden niet meer zijn dan „uitgeperste citroenen." En indien nu de Boeren-commando's eens volhielden, weêr nieuwe overwinningen behaalden, en er bij vernieuwing schrik onder de troepen kwam — dan kon in korten tijd verloren gaan wat gedurende zoovele maanden voor zulk een ontzettenden prijs is gekocht!.... Dus redeneert men en — er is grond voor. In de laatste week zouden de Engelschen weer over de 2000 man verloren hebben. Laat daar één nul te veel bij zijn, zeker is dat de tegenstand der Burgers nog allesbehalve gebroken is. Volgens de jongste verkregen berichten omringen zij weer in een halven cirkel Pretoria en Rustenburg.

Generaal Delarey bevindt zich tegen over generaal Clements in de buurt van Commandonek; Erasmus staat ten Noord-Oosten van Waterval, en Grobler, die den laatsten aanval op Pienaarstation leidde, heeft tot operatiebasis Pietersburg. Botha zou met 2000 man over Leydsdorp aanrukken om Grobler de hand te reiken.

Verder kwam uit den Vrijstaat bericht, dat zwaar geschutvuur in de richting van Koranaberg gehoord wordt en 200 Boeren bij Le Souvenir zijn gezien. Dit is dus in het Zuid-Oosten van den Vrijstaat. Zelfs wordt ook geseind, dat 24 Sept. 70 Boeren Wepener binnenrukten. Zij maakten zich meester van eenige hoeveelheden zadels en kleederen, daarna trokken zij in Zuidelijke richting af. Een inboorling vertelt nog, dat 600 Boeren met een kanon te Warringham gezien zijn. Zij hadden geen enkelen wagen bij zich en vormen dus blijkbaar een vliegende colonne.

Veel is het nieuws nog niet, doch het klinkt eenigszins anders dan de vele zegetijdingen, die op het oogenblik verstomd zijn.... Zaterdagnacht vielen de Boeren bij Lindley een piket aan. Zij kwamen in dekens gehuld uit een kafferkraal. Een Engelsman werd gedood en een gewond. Een Boer, die krijgsgevangen gemaakt werd, was in een compleet uniform van Brabant's ruiterij gestoken.

Men meldt dat de Boeren 20 inboorlingen in de buurt van Lindley doodschoten. De inboorlingen-bevolking is zeer angstig, daar de vijand gisteren aan den horizon gezien is.

Er is een proclamatie uitgevaardigd, waarbij bekend wordt gemaakt dat iedere vijand die aangetroffen wordt, gekleed in de uniform van H. M.'s legermacht, zich blootstelt doodgeschoten te worden.

Geen wonder. Daar was de Wet, die er uitgerust had en na de regeering hersteld te hebben, naar Heilbron aftrok. Ook Bullers poging om Botha en Viljoen op hun marsch naar Pietersburg op te houden, mislukte geheel, en in 't Westen hadden de Engelschen dringend behoefte aan versterking.

Dinsdag moest Roberts zelf het volgende berichten: „Twee-en-twintig wagens, die onder escorte van 60 man bereden troepen naar Vrijheid gingen, zijn gisteren door omstreeks 140 Boeren nabij de Jagersdrift (Natal-grens) aangevallen. 12 manschappen ontkwamen.

Onmiddellijk zijn Natalsche vrijwilligers gezonden, om omtrent het lot van de overgeblevenen zekerheid te verschaffen.

De Boeren deden verloopen nacht nabij Panstation een trein ontsporen. De trein bevatte drie compagniën Goldstream-gardes en andere troepen. Vijf man werden gedood, een officier en 13 man gewond." . . . .

De wolken boven China scheurden zich weer eens. De *Post* te Berlijn publiceerde een officieus bericht, waarin werkelijk de goede verstandhouding tusschen Rusland, Duitschland en Frankrijk wordt bevestigd. Duitschland, van de eerste woede en ontsteltenis over het Russische voorstel van Peking's ontruimen bekomen, heeft de harde kantjes der Nota wat afgeslepen en van een commentaar voorzien, waaruit blijkt, dat de geëischte bestraffing der Boxer-leiders niet aan iedere onderhandeling behoeft vooraf te gaan. Deze daad van Wilhelm is een verstandige. Was hij halsstarrig blijven staan op de inwilliging der Nota, het zwakke Engeland zou hem gesteund hebben, doch hij heeft al te goed ingezien, dat hij alleen de kastanjes uit het vuur zou moeten halen. Toen Von Ketteler vermoord was, zou Duitschland in zijn recht zijn geweest, indien het dadelijk China den oorlog had verklaard, maar toen ter tijd verzekerde Von Bülow uitdrukkelijk, dat deze moord niet zou beschouwd worden als een casus belli. 't Ging niet aan om wegens den mogelijk teleurgestelden van Waldersee thans wel een oorlog te beginnen

Hoe het zij, de teekenen vertoonen zich, dat de Europeesche eendracht voorloopig weer hersteld is. Deze kentering ten goede heeft in China haar pendant. Keizer Kwang-Su treedt weer meer op den voorgrond en keizerin Tsoe-Hsi heeft zich een wijle teruggetrokken in haar sombere overpeinzingen aangaande de vreemde duivels. Kwang-Su richtte een brief aan keizer Wilhelm, waarin hij zijn spijt uitdrukt over al het gebeurde, speciaal over den moord van Von Ketteler, beval verder aan diens stoffelijk overschot alle mogelijke eer te bewijzen en het zoo spoedig mogelijk naar Europa te zenden en spreekt eindelijk de hoop uit dat de vrede weldra geteekend moge worden.

De keizerin ontving van zes onderkoningen uit het Zuiden een verzoekschrift om prins Tuan in staat van beschuldiging te stellen en de Chineesche gezant te Petersburg seinde aan zijn collega's te Parijs, Londen, Berlijn, Washington en Yokohama om hen te verzoeken gezamenlijk een verzoek aan den troon te richten, teneinde prins Tuan onschadelijk te maken. De collega's moeten er zeer voor zijn. Ook zouden namens de Chineesche Regeering bijzondere eerbewijzen gelast zijn voor den vermoorden kanselier van het Japansche gezantschap.

Keizer Wilhelm heeft, zij 't eenigszins hoogdravend, welwillend geantwoord op den brief uit China.

Moge deze goede gezindheid van blijvenden aard wezen en blijvende vrucht dragen voor 't welzijn niet alleen van China, maar ook van Europa.

NOORDTZIJ.

VEEL GEWONNEN, MEER VERLOREN.

In de *Friesche Kerkbode* van 14 Sept. j.l. komt voor een kritiek van de hand van K. Jr. te M. over mijne Artikelen, waarin de vraag behandeld werd: *Bij herkiezing ook hernieuwde publieke bevestiging?*

Terwijl ik mijn dank betuig voor den broederlijken en welwillenden toon, moet ik tot mijn leedwezen mijn oordeel over die kritiek saâmvatten in het hierboven geplaatste opschrift: *Veel gewonnen, meer verloren*

Gewonnen is, dat men van die zijde nu minder kras spreekt en minder stellig in zijn eischen is. Blijkbaar wordt niet gehandhaafd de stelling, *dat bij herkiezing vernieuwde bevestiging noodig is.*

Niet onduidelijk rekent K. Jr. nu heel deze kwestie onder de z. g. middelmatige dingen, die men doen mag, maar ook wel mag nalaten.

„Niemand zal dan zeggen," zoo luidt zijn oordeel, „dat er zonde gedaan wordt, wanneer „de nieuwe bevestiging na herkiezing achter„wege wordt gelaten. Maar dat neemt niet „weg, dat er ook veel voor een nieuwe beves„tiging te zeggen is en dat evenmin zonde „genoemd mag worden, die nieuwe beves„tiging na herhiezing te doen plaats hebben."

Dit is dus geheel iets anders dan „de herbevestiging" *noodig* te achten.

Tegen dat *noodig* was eigenlijk en in de eerste plaats mijn schrijven gericht. In zooverre mag ik alzoo tevreden zijn. Op het standpunt van K. Jr. zal toch deze kwestie geen twistappel zijn en allerminst een hinderpaal tusschen twee kerken, die „ineensmelting" naar eisch van Gods Woord zoeken.

Dit is de eerste winst.

Doch gewonnen is ook de erkentenis, dat het niet aangaat hen, die tegen „hernieuwde bevestiging" zijn te beschuldigen van clericalisme. Daarmeê vervalt de verdenking of bewering, dat het gevoelen van hen die tegen zulk een „herbevestiging" zijn, op een misverstand rust van de bevestiging, die men dan op gelijke lijn stelt met de Roomsche en Luthersche wijding, als waarin een inklevende waardigheid zit.

Dit is dus ook winste. Zoo begint men elkander wat beter te verstaan.

Doch ook in dezen gaat het br. K. Jr. gelijk het wel meer jongbekeerden gaat. Zij slaan zoo licht tot een ander uiterste over.

Immers, die vroeger in zijne kringen *noodig* geoordeelde „herbevestiging" is hem nu een gansch onverschillige zaak.

Dat is ze echter niet, tenminste het *drijven daartoe* of het *staan daarop* is het niet.

Indien men meent, dat er een beginsel in steekt, en dat er zoo iets gewichtigs achterzit, dat zij als eisch mag worden gesteld, dan zit er veeleer iets kwaads, dan iets goeds achter en komt men al *eischende* in den collegialistischen hoek te staan.

Dit is door mij betoogd en met argumenten, naar ik meen, gestaafd. Deze argumenten nu zijn door br. K. Jr. niet weer egd.

't Is mij natuurlijk aangenaam te weten, wat een ander en ook br. K. Jr. „denkt" of ook „toelacht," maar meer waarde heeft het dan ook niet.

Toch ja, één argument tenminste brengt br. K. bij voor zijn afwijkend oordeel. Het betreft het eerste punt van mijn betoog, waarin ik heb aangetoond, dat er van een *noodig* zijn of *moeten* krachtens een bepaling of voorschrift der Kerkenorde geen sprake is zelfs. De Kerkenorde toch schrijft ze niet voor.

Hij die „de herbevestiging" nalaat, zondigt dus niet tegen de Kerkenorde. Dit is duidelijk.

Maar ook even duidelijk is, dat hij, die op die „herbevestiging" staat en haar eischt, geen grond heeft in de Kerkenorde voor dien eisch.

Mogelijk blijkt, dat hij gronden heeft *uit anderen hoofde*, maar *in de Kerkenorde* vindt hij die niet.

En daarover, en daarover alleen ging het in het *eerste* door mij besproken punt.

Het standpunt dat in deze door mij ingenomen is, is eenvoudig en duidelijk. Ook is de juistheid door K. Jr. zelfs niet betwist.

De Kerkenorde schrijft wel bevestiging voor bij een „gewone of eerste verkiezing," maar van een „herbevestiging," gelijk ook van een „herkiezing" rept zij zelfs niet.

Naar eisch of bepaling der Kerkenorde *moet* er bevestiging plaats hebben na verkiezing. Art. 15 D. K. O.

Doch als ge nu ook *den eisch* van „herbevestiging" stelt, dan vindt ge daarvoor geen grond in de Kerkenorde en daarom moogt ge *in Kerkelijken zin* niet met dien eisch komen.

Dat standpunt heb ik ingenomen en verdedigd.

En wat brengt br. K. daartegen in?

Zoo naief mogelijk zegt hij: „Het stand„punt van Prof. W. is evenmin in de Ker„kenorde aangenomen. De K. O. zegt ook „niet: Bij de herkiezing zal de openbare „bevestiging achterwege blijven Is dus „nieuwe bevestiging niet kerkrechtelijk, *om„dat* het niet in de K. O. staat, dan is het „nalaten er van ook niet kerkrechtelijk, want „dit staat ook niet in de K. O."

Dat deze bedenking meer handig is dan klemmend, springt al terstond in het oog. Of ze zelfs wel geheel vrij is van wat de ouden *sophisme* noemden, zullen we maar in het midden laten. In allen gevalle lijdt ze aan *begripsverwarring* van bedenkelijken aard.

Mijn standpunt gaat uit van *het positieve recht* in dezen Als gij tot mij komt met een *eisch*, in dit geval van „herbevestiging" dan vraag ik naar den grond van dien eisch. Uit het onder ons geldend *positieve recht* op kerkrechtelijk gebied, in dit geval de kerkenorde, kunt ge *geen enkelen grond* aanwijzen. Er wordt geen bepaling of voorschrift gevonden desbetreffende, waarop ge u kunt beroepen. Daarom ontbreekt u alle *grond* en alle *recht* om mij dien *eisch* te stellen. Van *moeten* in kerkrechtelijken zin mag dus geen sprake zijn.

Maar nu verwart br. K. Jr. met dat *positieve recht*, uit kracht waarvan men *eischen* kan stellen, het z. g *negatieve* recht of de afwezigheid van verbod. Zeer naief, haast al te naief voor een ernstig denkend man, zegt hij: maar het nalaten der „herbevestiging" is ook niet geboden. Er ontbreekt nog maar aan, dat de geachte schrijver in zijn logischen gedachtengang er bijvoegt: het nalaten is niet geboden, ik laat het niet na, dus houd ik mij aan de kerkenorde. Dat klemt niet waar, als . . . . nu ja ik weet niet hoe.

Indien br. K. Jr. ook op ander gebied zich aan zulk een verwarring van begrippen schuldig maakt, dan zal hij soms tot vreemde dingen komen.

A. komt tot hem met een eisch van betaling, zegge van f 100.— K. Jr. weigert, omdat aan A. *alle grond tot dien eisch* ontbreekt A. bedenkt zich een oogenblik en zegt: wel mogelijk, maar er bestaat toch ook geen gebod, dat u *nalaten* van deze betaling voorschrijft en zoo blijft hij op inwilligen van zijn eisch aandringen. Ik vrees, dat K. Jr. hem met *zijn eisch* de deur zou wijzen, al was hij ook bereid uit anderen hoofde hem tegemoet te komen of hulpe te bieden.

Als men *den eisch* in deze laat vallen, gelijk K. Jr. blijkbaar reeds gedaan heeft, dan kan men nader met elk ander onderzoeken, wat er moet en kan gebeuren uit anderen hoofde.

Al geeft gij A. de honderd gulden niet *op grond van zijn eisch*, het blijft mogelijk dat ge ze hem geeft uit andere motieven b.v. medelijden, zucht tot broederlijke dienstbetoon.

Zoo heb ik ook inzake wat *niet bepaald is geboden of verboden* in de Kerkenorde bij de bespreking van datzelfde eerste punt mijn standpunt aldus omschreven:

„Is er iets wat wel niet door de Kerken„orde is voorgeschreven, maar ook niet „ingaat tegen de gezonde leer, ja dat tot „stichting der gemeente geacht wordt te „dienen en zulks algemeen door kerkeraad „en gemeente wordt goedgekeurd, dan is „daar in het algemeen naar aard en doel „van de Kerkenorde niets tegen." (B.v. het stellen van een drietal door den kerkeraad.)

Daarover zijn we, dunkt me, het allen eens.

Het zou al te dwaas zijn te beweren, dat iets *niet mag* geschieden, *omdat* er geen sprake van is in de Kerkenorde. Dit is ook niet door mij beweerd.

Beweerd is door mij, als gij met *een eisch* tot mij komt op *kerkrechtelijk* gebied, dan moet ge grond voor dien eisch hebben in kerkrechtelijken zin, in dit geval *in de Kerkenorde*. Het verschil tusschen die twee gevallen verliest de heer K. Jr. in zijn bedenking uit het oog.

Doch genoeg. Bij nader doordenken zal br. K. Jr. dat zelf wel inzien.

Afgedacht echter van deze begripsverwarring en daarom kreupele redeneering, acht ik wat in de *Fr. Kerkbode* wordt toegegeven in dezen eene beduidende winst.

Daarom betreur ik het te meer, dat blijkens verder betoog van br. K. nog meer is verloren.

Doch daarover D. V. een volgende maal.

D. K. WIELENGA.

DE VER. TOT CHRIST. VERZORGING VAN ZENUWLIJDERS IN NEDERLAND.

III. *Haar toekomst.*

Gelijk van elke Vereeniging ligt de toekomst ook van deze in het duister. Maar dit kunnen wij toch wel zeggen, dat haar toekomst van velerlei zal afhangen. Niet alleen van de bekwaamheid van het Bestuur, om de zaken in het goede spoor te leiden; en van de activiteit van de reeds aangesloten corporatiën en leden, om mede te werken aan de bereiking van het voorgenomen doel. Maar ook hiervan, of zich een geschikt agent zal voordoen, die de belangen der Vereeniging in ons land met kracht behartigt. Ook hiervan, of er ijverige Correspondenten zullen worden gevonden, die het ledental helpen uitbreiden en plaatselijke afdeelingen oprichten. Reeds boden enkele broederen zich aan, in de plaats hunner woning het correspondentschap waar te nemen, waarvoor wij hoogst dankbaar zijn; maar hoevelen hebben wij er nog niet noodig? Ook hiervan, of straks kan worden overgegaan tot het sluiten van eene leening, van zegge f 200,000, die noodig zal zijn voor den bouw van eene Stichting. Vooral ook van de liefde van ons Christenvolk voor dit deel van het werk der barmhartigheid, dat zij als leden van Christus, onzen barmhartigen Hoogepriester, hebben te verrichten. Voor tweeërlei klip hebben wij ons hier te wachten. Vooreerst voor het gevaar, om heel ons geloofsleven te laten opgaan in eenige Christelijke werken; maar evenzeer voor het, gerekend naar onzen volksaard, nog grooter gevaar, om tevreden te zijn met een waarachtig geloof en te rusten in eene eenmaal beaamde rechtzinnige belijdenis. Zeker, eene rechtzinnige belijdenis ga voorop; en een waarachtig geloof is allereerst noodzakelijk. Maar wij moeten toch evenzeer ons geloof uit onze werken toonen, en onzen Vader, die in de hemelen is verheerlijken. Wij moeten evenzeer ons geloof vruchtbaar doen zijn in werken van barmhartigheid en Christelijke liefde. En onder die werken rekenen wij ook den arbeid voor onze Zenuwlijders.

Zenuwlijders worden er onder ons volk bij duizenden gevonden. Doordat ons leven zoo snel gaat, en zoo onnitsprekelijk vermoeiend en druk is; doordat ons leven zoo onvermoeid voortjaagt als een storm des daags, die niet tot stilte kan komen, en als een golf in den stroom, die eindeloos voortkabbelt, neemt hun getal nog gaandeweg toe. Onder hen zijn er zoovelen, die eene Christelijke verpleging begeeren. Onlangs spraken wij nog iemand, die aan zenuwzwakte had geleden, en genezing had moeten zoeken in eene z.g.n. neutrale inrichting, en die verklaarde, hoe hij toen eerst recht gevoeld had, welk een zegen het zou zijn, indien er een Stichting was van beslist Christelijke beginselen. Zulk eene Stichting staat nu te verrijzen. Maar of dat reeds spoedig zal zijn, hangt mede van u af, mijn lezer of lezeres.

Van uw *gebed!*

Van uw *zilver* of uw *goud!*

Van uw *kracht* en uw *ijver!*

Er zijn nog duizenden mannen en vrouwen in Nederland, die den Christus belijden, maar tot nu toe niet of nog weinig aan de Christelijke verzorging van kranken en ellendigen hebben medegearbeid. *Hun* gebed; *hun* zilver of goud; *hun* kracht en ijver wake allereerst op. Maar ook anderen, die wel hun roeping verstonden, kunnen nog wel hulpe bieden voor de verzorging van Zenuwlijders, die aan verpleging in Jezus' naam behoefte hebben.

Indien niemand, die daarvoor van God gaven heeft ontvangen, achterblijft, kon de Vereeniging binnen niet langen tijd met de verzorging van patiënten aanvangen. Want wel is het nog een open vraag, welke verpleging het best moet geacht worden, die in Sanatoria of in het huisgezin, en wachten wij hierover op de eerste Algemeene Vergadering een gemotiveerd advies, waarna eerst in deze materie kan worden beslist. Maar hoe dit besluit ook uitvalle, zoo God wil, en wij onze roeping verstaan, zal er spoedig gelegenheid zijn, dat zenuwpatiënten naar den Woorde Gods kunnen worden verpleegd.

Heerenveen. A. VAN ANDEL.

Boekaankondiging.

Tijdwoorden. Vier Leerredenen door W. H. Gispen, pred. te Amsterdam. Prijs f 0.75. Ten voordeele van het Christ. Nat. Boeren-comité. Amsterdam, W. Kirchner.

Deze vier leerredenen, door Ds. Gispen op 10 Juni, 8 Juli, 8 en 29 Oct. te Amsterdam uitgesproken, zijn echte tijdwoorden, die alle hun aanleiding vinden in den bangen oorlog van Engeland en Zuid-Afrika. Ds. Gispen is volstrekt niet blind voor het gruwelijk onrecht, dat Engeland in dezen krijg de Zuid-Afrikaansche Republieken aandoet. Hij erkent, dat de wereldmacht tegenwoordig van eenerlei meening is, dat geld, weelde, staatsmacht, politiek, valsche religie en valsch kerksysteem thans den toon aangeven en saam zich verheffen tegen het zwakke en geringe. Hij is er vast van overtuigd, dat deze oorlog, evenals die in China, een ergernis is, een schandaal, dat Heidenen en Turken en ongeloovigen in hun ongeloof bevestigt en hen erger maakt, dan zij reeds waren.

Maar Ds. Gispen heeft op de tegenwoordige toestanden en omstandigheden een eigen blik, die van dien van anderen veelszins onderscheiden is. Hij wijst terecht op het groote verschil tusschen den tegenwoordigen oorlog van Zuid-Afrika tegen Engeland en onzen tachtig-jarigen krijg tegen Spanje, die beide zoo dikwerf vergeleken en gelijkgesteld worden. Hij weigert om zoo maar, zonder voorbehoud, aan te nemen, dat de huidige oorlog een worsteling is tusschen Methodisme en Calvinisme. Hij waarschuwt ertegen, om Transvaal met het rijk Gods, om de zaak van Zuid-Afrika met de zaak des Heeren te vereenzelvigen. Hij ziet in het aandringen op het houden van bidstonden eene verkeerde poging, om God te bewegen, dat Hij onzen zin doe. Hij bestrijdt de meening, dat wij op grond van Gods beloften aan de zegepraal der Boeren niet mogen twijfelen. En toch . . . . toch staat hij vast in het geloof, dat wee zal gaan over den mensch, door wien de ergernis komt; dat de gansche aarde eenmaal de heerlijkheid des Heeren bekennen zal; dat het Lam aan het einde al zijne vijanden zal overwinnen; dat Gods gerechtigheid is als de bergen en dat Hij onder alle oordeelen door menschen en beesten behoudt.

Aan den gevierden prediker zij dank gebracht voor *deze* tijdwoorden. Aan heel den toon en den stijl, aan de gansche wijze van voorstelling kan men Gispen kennen. Leest slechts dezen zin op bladz. 26: „Iets anders mogelijk te achten (dan n.l. dat de Boeren overwinnen), verraadt (volgens sommigen, die aan de zegepraal der Boeren vast gelooven) gebrek aan kennis van Gods Woord, althans ongezondheid en zwakheid des geloofs; wel te verklaren bij Christenen van mijn leeftijd, die, onder andere omstandigheden opgegroeid en gevormd, nog den indruk hebben van de zwakheid en geringheid, waarin de Gereformeerden in vroeger jaren verkeerden, en dat heldere, vurige, vaste geloof missen, waarin het jongere, weer opbloeiende Calvinisme zich verheugen mag."

Of anders deze zinsnede op bladz. 55, waar de Spreker handelt over het boeleeren van velen met den Engelschen geest: „Behoef ik er nog op te wijzen, hoe ook in ons eigen land uit het Engelsch vertaalde, godsdienstige boeken verslonden zijn en worden, en ook in de religie de Engelsche geest tallooze Hollandsche harten beheerscht? Geloovigen, die pas enkele jaren geleden, wat men het synodale juk noemde, afschudden, worden nu telkens gezien in eene der afdeelingen van de Bisschoppelijke Engelsche staatskerk. gelijk die in onze stad bestaan, omdat — ja, omdat het wellicht daar voornamer is en gezelliger is dan in de Hollandsche Gereformeerde kerken, en men zich niet behoeft in te spannen op het aanhooren van eene lange preek."

Wij onthouden ons met moeite van verdere aanhalingen. Maar laten velen deze leerredenen van Ds. Gispen koopen, lezen en er leering en troost uit putten!

—

Geschiedenis der laatste 250 jaren beschreven voor het Nederlandsche volk door P. Vergers, 2e druk. Doesburg, J. C. van Schenk Brill 1900.

De tweede druk van dit gunstig bekende werk wordt uitgegeven in 12 of 13 afleveringen tegen slechts f 0.32⁵ per aflevering. De afleveringen volgen elkander om de drie à vier weken op. Thans zijn er reeds vier afleveringen verschenen. Wij vestigen bij vernieuwing de aandacht op dit werk en bevelen het gaarne aan.

BAVINCK.

—

De Kindervriend. Geillustreerd Christelijk Tijdschrift voor de Jeugd. Kollum, T. Slagter.

Bij vernieuwing vestigen wij de aandacht op dit goedkoope Tijdschrift — 75 cents per half jaar. Elke maand-aflevering is even onderhoudend door afwisseling, als degelijk door inhoud en boeiend door voorstelling. Indien men het nog niet kent, make men er kennis mede. Het is voor de jeugd; maar volwassenen kunnen er ook genot in hebben, al ontmoeten zij soms oude bekenden in een ander kleed gestoken.

C. M.

ADVERTENTIËN.

Ondertrouwd:
WILLEM KAPTEIJN,
Predikant,
Wedr. van A. HEMMES,
EN
HENDRIKA GEERDINA BOSS,
Wed. van G. BRUIJNIS.
BREDA, GORINCHEM, 27 Sept. 1900.
Algemeene kennisgeving.

Getrouwd:
ALBERT GOEDE
EN
MAARTJE DE BOER,
die tevens hun hartelijken ***dank*** betuigen, voor de vele bewijzen van belangstelling bij hun huwelijk ondervonden.
LANDSMEER,
4 Oct. 1900.

Voor de hartelijke deelneming in de smartelijke verliezen van mijn zoontje en daarna van mijn Echtgenoot JAN HENDRIK SPOEL, in leven Predikant der Geref. kerk te Alblasserdam, betuig ik mijnen innigen ***dank.***

WED J. H. SPOEL—PAUW.

BUIKSLOOT,
2 Oct. 1900.

Voor de vele blijken van belangstelling, ondervonden bij de geboorte van onzen Zoon, betuigen wij onzen hartelijken ***dank.***

W. A. VAN HOUTE.
C. VAN HOUTE—
KLINKERT.

ZWOLLE,
2 Oct. 1900.

Den 9en October a. s. hopen we, zoo de Heere wil, met onze geliefde Ouders

Dirk de Jong Dzn.

EN

Arendiena Cornelia Hoogeveen,

gedachtenis te vieren van hunne ***25-jarige Echtvereeniging.***

Met dank aan den Heere maken hiervan melding

hunne Kinderen:
D. DE JONG JR.
A. DE JONG.
C. DE JONG.
A. DE JONG.
G. H. DE JONG.
H. DE JONG.

KAMPEN, Oct. 1900.
Receptie 9 Oct. van 4—6 uur.

Heden overleed, na een geduldig lijden, in haren Heer en Heiland, onze dierbare Dochter, Zuster en Verloofde

Hillechien Bos,

in den bloeienden leeftijd van 25 jaren.

R. BOS.
L. BOS—
ALBERTHOMA.
J. BOS.
H. MAATHUIS—
Bos.
D. MAATHUIS.
J. D. BOUMAN.

SAPPEMEER,
1 October 1900.

ONTVANGEN
voor de Wed. v. d. Molen.

J. A. J. te L f 3,50, Wed. D R. te W. f 0,50, U. Z te L f 1, D. E. W. te E. f 2,50, v. d. G. te U. f 2,50, C. S. P. te T. f 1, Dr. F. E. te U f 12,25. A. v. d. K. te M. f 0,75, O. K. te O. f 1, S. v. V. te 's Gr. f 2, J. de P. te D. f 1, P K. te B. op L. f 1, A. B. te S. f 1, N. N. te H f 2, J. G. v. d. H. te K. f 2,50, Wed. B. F. G. te W. f 2, J v. D. te L f 2, P. J. B. te K. f 3, N. v. d. B. te W. f 1, J. H. te B. f 0,50, Z. te V. f 0,50, Ds. F. te R. f 1, M. A. te L. f 1, N. N. te H. f 2,50, L. S. en H. S. te U. f 1, J. K. te Z f 2, H. S. te G. f 0,50, L C. te . . . f 0,50, Wed. I. de B. te K. f 1, A. R F. te S f 1, Mevr. Z. B H. f 2,50, Diac. Geref. K. te D. f 2, Mej J. W. te B. f 1, J. v. K. B. te S. f 1, Dr M F. te U. f 2 P. postm. L. coupon f 3, M M postm. Gr. f 0,50. N. N. te M. f 1, N. N. te M. f 1, A. A. postm. N. f 25, Dames H. te D. f 1, N. A. W. en G. A. B. te O. f 2, L. te C. f 1, N. N. te O. (W.) f 10, A. v. d. K. te M. f 0,80, C. te IJ f 2, W. v. d. M. te B. f 0,50, J. W. te E. f 1, N. N. te V. f 2, J J L te D. f 1, D. D. te V. f 1, G. F. door G. v. W. te U. f 1, Ds. M. J. v. d H te E. f 2,50, R. M. te V. f 2,50, A. R. te D. f 4,37, I s H. te L. f 1, A postm. L. f 0,30, K. A. d. G. te J. f 2,50, E. N. te W. f 10, R. K. te L. f 0,50, A. W. S. te O. f 5, K K G M te W. f 1, Q. L. te K. W. f 10, S. te. . ? f 1, J. D. te U. f 5, Wed J K te E f 2,50, D. S. te I. f 1, N. N. te B f 1, H. J. T. te V. f 0,50, C. K. te L f 1, Ds. H. v. D. (gev. i. h. kerkz) te G f 5, P. M T. D. te G. f 1, N. N. postm L f 1, Geref. Jong. V. te St.-J.-P. f 3,25, Ds. M. te M f 1, M. te K. f 5, door J. V. v. e. lid der Gem. te N. f 1, O. K. G. te D f 1, B W. postm. L. f 0,50, F. v. d M postm. H. f 1, A. B. te C. f 10, A. B I. te O. f 5, W. W. te N. f 1, J. T. te N f 1, S. v. B. f 0,25.

Voor al deze gaven den vriendelijken Gevers en Geetsters, mede namens de betrokkene Wed., hartelijk ***dank*** betuigd door

C. W. DE VRIES, *Geref. pred.*
E. BOSSINADE.
K. v. D PLOEG.

ZEVENHUIZEN (GR.),
25 Sept. 1900.

MANUFACTUREN.

Een flinke

JONGEN

gevraagd, Geref godsdienst, om **opleiding** in bovenstaand **vak** te genieten.

Alle reflectanten, die kostgeld gedeeltelijk kunnen vergoeden, gelieven zich aan te melden.

Adres: T. VAN DER WERFF, OUDE-PEKELA.

Bede om hulp.

HARMEN BAKKER,

Visscherman te Maassluis, moest den 19 Sept. j.l. in de nabijheid van Noordwijk a/zee, met het plotseling uitschieten van den Noord-Westenwind, zijn schokker verliezen. Daardoor uit zijn broodwinning gerukt, kan hij niet anders dan door anderer hulp daarin hersteld worden. Ongetwijfeld zullen er beweldadigden zijn, die daarvoor gaarne iets willen afzonderen. Hij heeft ***f 900*** noodig. Wie helpt? Bereid om gaven voor dezen Visscherman, die man en vader is, te ontvangen, zijn:

Ds. J. VONK te MAASSLUIS.
Ds. A. H. OP 't HOLT te NOORDWIJK A/ZEE.
E. SMIT, Hoofd van den Strandwachtpost te NOORDWIJK A/ZEE.

MAGAZIJN
VAN
Heerenkleeding en Uniformen.

Steeds voorradig groote keuze in de ***nieuwste stoffen.***

Uitrustingen voor Indië.

J. SCHELTENS,
OUDESTRAAT, KAMPEN.

KERKORGEL.

Te koop een solied **KERKORGEL**, geschikt voor 6 a 700 personen. Door bijzondere omstandigheden zeer billijke prijs. Direct leverbaar. Brieven onder lett. **W**. Bureau *»de Bazuin"*.

A. DE ROODE & Co.,
(SCHIEDAM, opgericht 1879.)
Fabrikanten van
OLEÏNE en LOOG,
ZEEPPOEDER en VETLOOGMEEL.
(Prima qualiteiten. Concurreerende prijzen.)

Alom is de inteekening geopend op den **Scheurkalender 1901**

Een Lamp voor den Voet.

't Is 't eigen Woord des Heeren
Dat van genade ons spreekt;
Dat als een sterke hamer
De hardste harten breekt;
Dat als een zachte balsem
't Gewond gemoed geneest;
't Is 't zaad der weergeboorte
Door d' invloed van Gods Geest.

O, schrijf 't in onze harten
Uw heilig Woord, o Heer!
Dan vreezen wij geen satan,
Geen dood of oordeel meer.
Want bergen zullen wijken,
De wereld zal vergaan,
Maar 't Woord - het Woord des Heeren
Zal eeuwiglijk bestaan.

Wie nog een inteekenlijst verlangt gelieve die aan te vragen bij den uitgever ZALSMAN te KAMPEN.

Nieuwe uitgaven van D. DONNER te Leiden.

De Algemeene Zendbrief van den Apostel Jakobus,

AAN DE GEMEENTE UITGELEGD
DOOR **J. H. DONNER.**
Prijs f 1,10.

Het Evangelie in onze Oost.

De Protestantsche Zending in het tegenwoordige Nederlandsch Indië van de eerste vestiging tot op onzen tijd.

DOOR **Ds. H. DIJKSTRA.**
DEEL I. Tweede vermeerderde druk.
Prijs f 1,10.

De verkiezing voor het ambt.

DOOR **Prof. Dr. H. H. KUYPER.**
Prijs f 0,45.

Bij den uitgever A. GEZELLE MEERBURG te *Heusden* verschijnt elke maand:

Wat zegt de Schrift?

Maandblad tot bevordering van het rechte lezen en uitleggen van Gods Woord,
onder redactie van Prof **L. LINDEBOOM,** Hoogleeraar a/d Theol School te *Kampen.*

Elk No. bevat 16 bladz. van 2 kolommen, in royaal 8o formaat, en is voorzien van een omslag. Bij No. 12 wordt gratis een stevige omslag met register toegezonden.

Reeds 8 No's. zijn verschenen.

De prijs is slechts *f* **1,50** per jaar, franco per post. Men kan inteekening zenden rechtstreeks aan den uitgever, en ook door een solieden boekhandelaar.

Extra groote opruiming! ONGEËVENAARD! Extra groote opruiming!

Tijdelijke opruiming voor fabelachtig lage prijzen.

De zolders bezwijken bijkans onder den last en daarom hebben wij besloten eene *tijdelijke* opruiming te dóen, tegen extra, extra verlaagde prijzen.

Achter ieder werk staat de oorspronkelijke prijs vermeld. Wij bieden ze thans aan, let op! slechts TIJDELIJK!!

EENE KEUZE UIT:

Nos. **1—18**	per stuk 25 ct.;	6 stuks à 22 ct.;	12 stuks à 19 ct.;	18 stuks à 15 ct.
Nos. **19—42**	» » 35	» 8 » » 32	» 16 » » 29	» 24 » » 25 »
Nos. **43—58**	» » 65	» 5 » » 60	» 10 » » 55	» 16 » » 50 »
Nos. **59—70**	» » 90	» 4 » » 84	» 8 » » 78	» 12 » » 70 »

1 *C. de Bruyn.* In bange dagen. De lotgevallen van een Hugenoot. 50 ct.
2 *J. F. Buisman.* De weg naar den troon. Eene Russische geschiedenis. 50 ct.
3 *P. Nieuwland.* Nagelaten gedichten. 3e verm. druk. f 1,20.
4 *S. van Velzen.* Vereeniging van alle Gereformeerden. 50 ct.
5 *J. H van Linschoten.* Dicky en zijne vrienden. Met plaat en fraai omslag. 40 cent.
6 *Alexander.* Tijdtafel des bijbels.
7 Hervorming. Beknopt geschiedk. tafereel f 1.
8 *Hesba Stretton.* Een man van zijn woord. Met plaat en fraai omslag. 30 cent.
9 *J. Verhagen.* De Pastoor van Heenvliet. Met plaat en fraai omslag 30 cent.
10 *G. Hemkes.* Zendingsboekje. Beelden uit de Zending van vroegeren en lateren tijd. 40 ct.
11 *B. J. Bennink.* Vruchten van de Christelijke Zending. Verhalen uit de Heidenwereld. 30 ct.
12 *B. J. Bennink.* Gods zorg en liefde. 30 cent.
13 *M S Bromet.* Het nationaal herstel en de bekeering van Israël. 35 cent.
14 *D. A. Delmar.* Het waar geloof in Jezus Christus. 40 cent.
15 *D. A. Delmar.* Der godvruchtigen eenige troost in leven en sterven. 40 cent.
16 *Anna Shipton.* »Thans" Eene ware geschiedenis. 30 cent.
17 *Adama van Scheltema.* Geloofsroem onder druk en kruis.
18 *F. Costerus.* De getrouwe predikant.

19 *Christiaan.* Geschiedenis der Christelijke kerk. 90 cent.
20 *R. Boon.* De Citadel van Antwerpen. 75 ct.
21 *J. J. Knap.* Het eenzaam bidden. f 1
22 *Alexander.* Gids der Ps. en Gez. 75 cent.
23 *Van Lummel.* De Oranjestam. Met 4 platen. 90 cent.
24 *Meade.* De bijna Christen ontdekt. Met voorwoord van Ds. Du Cloux 60 cent.
25 *Johan Newton.* Levensbijzonderheden. 90 ct.
26-27-28 29-30-31-32-33-34 De christelijke Huisvriend, 9 dln. Ieder deel op zich zelf compleet.
35 *P. N. Kruyswijk.* Sociale wenschen. Korte toelichtingen op het Sociaal Program van Patrim. 40 cent.
36 *Dr. Emil Frommel.* Dr. Aloysius Henhöfer, een origineel predikantstype uit Z.-Duitschl 75 cent.
37 *Dr. Emil Frommel* Johan Abraham Strausz, een origineel predikantstype 60 cent.
38 *Ludovicus.* Waarheid en Verdichting Tafereelen uit het Friesche dorpsleven 60 cent.
39 *Palearius.* Pleitrede tegen het Pausdom f 90 ct
40 *A. C de Zwart.* De geestverschijning te middernacht op den kruisweg. Met fr. omsl. 60 ct
41 *W. v. Oosterwijk Bruyn* Isaac da Costa, een goed krijgsknecht van Jezus Christus. 60 ct.
42 *L M. de Boer* Prins Willem I en zijn tijd. Vaderl. historiezangen. f 2.

43 *J H. van Linschoten.* Geschiedenis des Vaderlands f 2,75.
44 *Ann Fraser Tytler.* Lucie op het onbew. eiland, met 3 platen f 1,—.
45 *Ann Fraser Tytler.* Lucie te huis, met 3 platen. f 1,—.
46 Vertel ons van Jezus, met 11 platen f 1,25.
47 *Anthonius.* De zilveren lepels of eindelijk nog gered. Een verhaal met fr. geïll. omsl. f 1,40.
48 *P. de Mol Moncourt* De Jongelings vriend. Verzameling van gedichten enz. f 1,50.
49 *E. Prentiss.* De familie Percy of moeder's invloed. f 1,40.
50-51-52 *W. Prescel.* Priscilla aan Sabina. Brieven van eene Romeinsche vrouw aan hare vriendin uit de jaren 29—33 na Christus 3 deelen f 4,50.
53-54 *Felix Bovet.* De graaf van Zinzendorf, 2 deelen, f 4,—.
55-56 Gereformeerde bijdragen, onder redactie van N. A. de Gaay Fortman en C. C. Schot, 1e en 2e jaargang, prijs per jaarg. f 2,40.
57 *P. Vergers.* De Christ. Verzamelaar. f 2,—.
58 *P. N. Kruyswijk.* Een strijdbaar held, met 4 plaatjes. 90 ct.

59 *J. C. Luiting.* Seerp van Galema. Een verhaal uit de geschiedenis der Hervorming in Friesland, met plaat en fraai omslag. f 1,50.
60 *C. M. Dekker.* De Mozaische Wetten. f 1,50.
61 *Dr. M. Cohen Stuart.* Zes maanden in Amerika f 3,50.
62 Gods Woord in beeld en schrift. Geïll. bijbelsch dagboekje voor de jeugd. f 2,25.
63 *Harmannus Witz.* Twist des Heeren met sijn wijngaert. f 2,—
64 *Pansy* Ruth Erskine's beproevingen. f 1,25.
65 *W. J. Hofdijk* Brielles Gedenkdag of Neerl. derde jubilée, met platen en geïll omsl. f 3
66 *Emm Rosseels.* Francis Alard. Historisch verhaal uit den tijd der hervorming. f 1,90.
67 *J. W. Straatman* De gemeente van Rome. Histor. studie f 3,—.
68 *J. W. Straatman.* Paulus. Historisch onderzoek. f 4,50.
69 *Hesba Stretton.* Door 't oog eener naald. f 1,50.
70 De Kindervriend, groot flink boekdeel met platen. f 1,50.

HAAST U!!! SPOED U!!! 't Is slechts tijdelijk deze spotgoedkoope opruiming!!!

Op den te zenden postwissel zette men GROOTE OPRUIMING en de verlangde nos, en alles wordt franco in Nederland toegezonden door den Uitgever

T. SLAGTER te Kollum.

Al de 70 nos. in eens bij elkander in plaats van f 97,30 voor slechts f 22,50.

Bij **D. DONNER** te Leiden is verschenen:

De Drie Formulieren van Eenigheid,

ALSMEDE

Het Kort Begrip, en de belijdenissen van Nicéa en van Athanasius.

MET UITGEDRUKTE TEKSTEN,
DOOR
J. H. DONNER.
Tweede herziene druk.
Prijs f 0.35.

Verschenen bij W. KICHNER Rozengracht 55 AMSTERDAM

Tijdwoorden * * * *
Vier Leerredenen door * * *
W. H. GISPEN, * * * * *
* * * * * * Predikant te Amsterdam.

ERGERNISSEN * * * * * *
DE HEERLIJKHEID DES HEEREN BEKENNEN * * *
VAN EENERLEI MEENING
GODS OPENBARING IN DE WERELDGESCHIEDENIS *

Prijs *f* 0,75.

Ten voordeele van het * * *
* * Chr. Nat. Boeren-Comité,

Heden verscheen bij den uitgever **G. F. CALLENBACH** te **Nijkerk:**

IN DEN STRIJD.

Herinneringen van een Transvaalschen jongen

DOOR
A. VAN DER FLIER.

Prijs ingenaaid . . . *f* 0,45.
» gecartonneerd *f* 0,50.

Dit boekje, bewerkt door Mej. A. v. D. FLIER, die door tal van werken op historisch gebied reeds goeden naam maakte, zal zeker door elken Nederlandschen jongen gaarne gelezen worden.

't Is geïllustreerd met drie gekleurde platen en voorzien van geïllustreerd omslag in kleurendruk.

Te bekomen bij elken solieden boekhandelaar en bij den uitgever.

VEREENIGING
„Christelijke Bibliotheek".

Deze Vereeniging, die zich ten doel stelt **degelijke** Christelijke lectuur voor **volwassenen goedkoop** verkrijgbaar te stellen, begint haar vierden jaargang. Zij blijft ook nu voortgaan zoowel stichtelijke- als ontspanningslectuur (verhalen, enz). doch steeds in beslist Christelijken geest, uit te geven.

De contributie bedraagt ***f* 5.— per jaar.** Daarvoor ontvangt men alle werken, die in den loop van het vereenigingsjaar worden uitgegeven. Elk jaar zal **minstens 100 vel** druks (1600 bladzijden) verschijnen, zoodat b. v. een boek van 160 blz. den leden slechts **hoogstens 50 cent** kost Tegen geringe prijsverhooging zijn de boeken ook gebonden verkrijgbaar.

Als deel I van den **nieuwen jaargang** verscheen:

Eén pleitgrond slechts,

DOOR

W. VAN NES.

Prijs voor niet-leden f 1,50.

Men vrage het zijnen boekhandelaar ter inzage, benevens een **gratis-ex.** van het uitvoerig, *geïllustreerd prospectus*, dat alle inlichtingen geeft en de titels vermeldt der boeken, die reeds door de vereeniging uitgegeven werden en die het vierde jaar zullen verschijnen. Tevens vindt men daarin eene voordeelige aanbieding op de vroeger door de vereeniging uitgegeven boeken.

Men kan zich als lid aanmelden bij iederen soliden Boekhandelaar en bij den Uitgever

G. F. Callenbach te Nijkerk.

H.H. Predikanten!

Vraagt bij uwen boekhandelaar de verschillende

VRAAGBOEKJES

uitgegeven door ondergeteekende.

Ze worden reeds op vele catechisaties gebruikt, zijn helder van druk, en bevelen zich om hunne uitvoering zeer aan.

JAN HAAN.

GRONINGEN.

Ter uitdeeling aan kinderen op Zondagsscholen worden aanbevolen de

Gekleurde Cents-Prenten

over de Bijbelsche Geschied. O. & N. Test

Bij toezending van het bedrag worden ze franco verzonden door ZALSMAN te Kampen.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:
Voor de Vereeniging:

Aan Legaten:

Door het Locaal Comité te Rotterdam (afr.) f 193,25; door den heer W. J. Caspers Heinenoord 1e storting f 23; door den heer A. Kuyper Boone te Bunschoten f 37; door het Locaal Comité te Amsterdam (afr.) f 4,48.

Aan Collecten: (voor de Theol. faculteit:)

Van de Ger. Kerk te Alkmaar f $15{,}02^1/_2$; van idem te Helder f $27{,}69^1/_2$; van idem te Broek o/L. dijk f 29,25; van idem te N. Scharwoude f 8,25; van idem te Dirkshorn f 6,70; van idem te Oosterend (Texel) f 10,15; van idem te H. Hugowaard f 4,49; van idem te Krabbendam f $5{,}77^1/_2$; van idem te Anna Paulowna polder f 3,95; van idem te Schermerhorn f 0,43: van idem te Kolhorn f 1,05; van idem te Schagerbrug f $0{,}57^1/_2$

Aan Schenkingen:

Door Ds. Kropveld te Rijswijk gev. in de collecte f 0,75; door Ds. H. van Dijk te Garst gev. in de collecte f 5.

Voor het Studiefonds:

Door den heer W. Hovy van Mej. H. de Vries f 3.

S. J. SEEFAT,
Hilversum. *Penningmeester.*

Stoomdruk van ZALSMAN te KAMPEN.